

TASAVVUFUN ANA KONULARI (17)

(...dünden devam)

Bu fikir, İbnu'l-Arabî'nin tesiriyle tasavvufa iyice yerleşmiş, hemen her mutasavvıfta bunun izleri görünmeğe başlamıştır. Fakat bu görüşe karşı çıkan mutasavvıflar da vardır. Aliyyu'l-Karî, te'lif ettiği Vahdet-i Vücut risalesiyle İbnu'l-Arabî'nin sistemine karşı gelmiştir.

İbnu'l-Arabî'nin vahdet-i vücudunu en yüksek makam kabul eden Kaşânî'ye karşılık, onun çağdaşı büyük müfessir mutasavvıf Alâu'd-devle Simnânî ise bunu küfür telâkki etmiştir. Bu yüzden ikisi arasında mektuplaşmalar olmuştur. Abdurrazzak Kaşânî'ye göre bütün makamların sonu tevhîddir. Halbuki Simnânî bu anlamda tevhîdi daha aşağı bir makam sayıyor, kulluğu, tevhîdin yerine son makam kabul ediyordu. Ona göre kulluk, kulun velâyet yönünden ilk haline dönmesidir. Hattâ Seyyidu't-Taife Cüneyd-i Bağdadî, "Bu işin sonu nedir?" sorusuna: "Başlangıca dönmektir" cevabını vermiştir.

Vaktiyle vahdet-i vücud anlamında birçok rubaîler yazdığını söyleyen Alâu'd-devle, tevhîd makamının sonuna varınca onların tamamen yanlış olduğunu anlayıp Hakk'a dönmenin, batılda kalmaktan iyi olduğunu söylemiştir.

Abdurrazâk Kaşânî'nin Simnânî'ye, Simnânî'nin Kaşânî'ye yazdığı mektup, Lâmi'i'nin Nefehâtu'l-üns tercemesi Futûhu'l-Muşâhidîn li Tervîci Kulûbi'l-Mucâhidîn'de s. 543'den itibaren yer almıştır:

Simnânî, Kaşânî'ye yazdığı cevapta özetle şöyle der: "Futuhât'ı tahşîye ederken şu tesbihe başladım: "Kendisinin aynı olan eşyâyı ortaya çıkaran zâtı tesbîh ederim". "Kenara yazdım ki: Ey müsebbih, Allah gerçeği söylemekten utanmaz. Sen birinin: "Şeyhin fazlası şeyhin aynıdır" dediğini işitsen elbette ona hoş davranmaz, kızarsın değil mi? O halde akıllı bir kimsenin bu hezeyanı Allah'a nisbet etmesi nasıl caiz olur? Allah'a nasuh tevbesiyle tevbe et ki bu korkunç tehlikeden kurtulasın. Bundan Dehrîler, Tabiatçılar, Yunanlılar, Şekmanîler bile uzak dururlar.

"Kim Allah'ın varlığının vücubuna inanmazsa o gerçek kâfirdir. Kim O'nun mümkünlere mahsus sıfatlardan münezzehe olduğuna inanmazsa o gerçek zalimdir. Çünkü o, Allah'ın mukaddes kemaline yakışmayan sıfatları Allah'a nisbet ediyor.

"Mektubunu iki kere okudum. Adamın (İbnu'l-Arabî'nin) rubaîsi "Rab Hak'tır" sözü gözüme ilişti. O makamda o adama açılıp da "erdim" diye sevindiği şey, başlangıçta bu zayıfın birkaç gün için düşüp kalktığı makamdır. O makam bana hoş gelmişti.

(devamı yarın..)